Hukukeğitim

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ

EDİTÖRLER
Av. Hakan TOKBAŞ & Av. Ömer Özgür ÜNLÜ

MEDENİ HUKUKUN GÜNCEL SORUNLARI 2025

● KİTAP BÖLÜM YAZARLARI ●

• Prof. Dr. Ergun ÖZSUNAY • Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ
• Prof. Dr. Ömer ÇINAR • Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL
• Prof. Dr. Turan ŞAHİN • Prof. Dr. Zafer ZEYTİN
• Doç. Dr. Ahmet AYAR • Doç. Dr. Ebru ŞENSÖZ MALKOÇ
• Doç. Dr. Fahri Erdem KAŞAK • Doç. Dr. Nazlı Hilal ÇELİK
• Doç. Dr. Sera REYHANİ YÜKSEL • Doç. Dr. Yasemin DURAK
• Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe TEKBEN
• Emin EROL (Em. Hakim) • Gülay BERKAY (Em. Hakim)
• Nazan GÜÇKAN (Em. Hakim)
• İmge IŞIKLAR ÜLGEN (İstanbul 8. Aile Mahkemesi Hakimi)
• Semih SOYKAN (İstanbul 32. Sulh Hukuk Mahkemesi Hakimi)
• Semra UZUN (İstanbul BAM 11. HD. Başkanı)
• Av.Ayça ÖZDOĞAN • Av. Begüm TEKİN
• Av. Saadet KARTI • Av. Sahra DÜZGÜN TUCEL, LL.M.

ARİSTO

EDİTÖRLER

Av. Hakan TOKBAŞ

Av. Ömer Özgür ÜNLÜ

MEDENİ HUKUKUN GÜNCEL SORUNLARI

2025

- Boşanma Hukuku
- Evlilik Birliği
- Çocuk Hukuku
- Mal Rejimleri Hukuku
- Aile Hukukunda Yeni Yaklaşımlar

ARİSTO

EDİTÖRLER

Av. Hakan TOKBAŞ

Av. Ömer Özgür ÜNLÜ

MEDENİ HUKUKUN GÜNCEL SORUNLARI

2025

• KİTAP BÖLÜM YAZARLARI •

• Prof. Dr. Ergun ÖZSUNAY • Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ
• Prof. Dr. Ömer ÇINAR • Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL
• Prof. Dr. Turan ŞAHİN • Prof. Dr. Zafer ZEYTİN
• Doç. Dr. Ahmet AYAR • Doç. Dr. Ebru ŞENSÖZ MALKOÇ
• Doç. Dr. Fahri Erdem KAŞAK • Doç. Dr. Nazlı Hilal ÇELİK
• Doç. Dr. Sera REYHANİ YÜKSEL • Doç. Dr. Yasemin DURAK
• Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe TEKBEN
• Emin EROL (Em. Hakim) • Gülay BERKAY (Em. Hakim)
• Nazan GÜÇKAN (Em. Hakim)
• İmge IŞIKLAR ÜLGEN (İstanbul 8. Aile Mahkemesi Hakimi)
• Semih SOYKAN (İstanbul 32. Sulh Hukuk Mahkemesi Hakimi)
• Semra UZUN (İstanbul BAM 11. HD. Başkanı)
• Av.Ayça ÖZDOĞAN • Av. Begüm TEKİN
• Av. Saadet KARTI • Av. Sahra DÜZGÜN TUCEL, LL.M.

1.Baskı – Haziran 2025 – İstanbul

5846 sayılı Kanun uyarınca bu kitabın birinci baskısının dijital iletişim, CD'ye kayıt, elektronik kitap olarak yayımı ve mevcut veya ileride geliştirilebilecek her türlü araçla çoğaltılması ve yayılması hakları da dâhil olmak üzere; 5846 sayılı Yasa anlamında çoğaltma, yayma ve diğer tüm yayın hakları yalnızca ve münhasıran **Aristo Yayınevi**'ne aittir. Kitabın tamamının veya bir kısmının mevcut veya ileride geliştirilebilecek herhangi bir araç veya teknikle çoğaltılması, yayılması ve herhangi bir şekil veya yöntemle ticaret alanına konu edilmesi kesinlikle yasaktır. Aksine hareketler **Aristo Yayınevi**'nin saklı tutmuş olduğu haklarının ihlali anlamını taşır.

Aristo Yayınevi, olabilecek bütün hak ihlallerine karşı kanuni haklarını kullanmaya, fikri hak ve emeği korumaya kararlıdır.

Yayınevi: ARİSTO YAYINEVİ
Enstitü Danışmanlık Hizmetleri LTD. ŞTİ.
Tel : 0212 951 0581
Faks : 0212 951 0553
Web : aristoyayinevi.com
Mail : aristohukukyayinlari@gmail.com
Editörler: Av. Hakan TOKBAŞ ve Av. Ömer Özgür ÜNLÜ
Dizgi : Seda TÜZÜNER

Tüm katılımcılarımız ve emeği geçenlere

TEŞEKKÜR EDERİZ.

* İşbu çalışma HukukEğitim, Tüketici Hukuku Enstitüsü ve Yeditepe Üniversitesi işbirliği ile 19-20-21 Aralık 2024 tarihlerinde online olarak gerçekleştirilmiş bulunan 5. Medeni Hukuk Kongresi konularından oluşturulmuştur...

İÇİNDEKİLER

TAKDİM i

KURULLAR iii

BOŞANMA HUKUKU

EKONOMİK DALGALANMALAR SEBEBİYLE BOŞANMA DAVALARINDA YAŞANAN SORUNLAR ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ
Semra UZUN (İstanbul BAM 11. HD. Başkanı) 3

AYIRT ETME GÜCÜNÜN YOKLUĞUNUN AİLE HUKUKU İLİŞKİLERİNE ETKİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe TEKBEN 9

TMK m. 185/3 KAPSAMINDA BOŞANMA DAVASI SÜRESİNCE EŞLERİN SADAKAT YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DEVAMINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME
Av. Saadet KARTI 21

BOŞANMA DAVALARINDA YARGILAMA USULÜ
Nazan GÜÇKAN (Em. Hakim) 35

HAKİMİN TAKDİR YETKİSİ
Gülay BERKAY (Em. Hakim) 79

BOŞANMA DAVALARINDA SOSYAL MEDYANIN ETKİSİ
Doç. Dr. Sera REYHANİ YÜKSEL 89

BOŞANMADA AF KAVRAMI
Doç. Dr. Nazlı Hilal ÇELİK 103

BOŞANMANIN MALİ SONUÇLARI
Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ 111

EVLİLİK BİRLİĞİ

EVLİLİK BİRLİĞİNİN TEMSİLİ
Prof. Dr. Turan ŞAHİN 123

KURULLAR

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL
Dr. Öğr. Üyesi Cihan AVCI BRAUN
Av. Hakan TOKBAŞ
Av. Ömer Özgür ÜNLÜ

BİLİM KURULU

Prof. Dr. Atilla ALTOP
Prof. Dr. Cevdet YAVUZ
Prof. Dr. Hayrunnisa ÖZDEMİR
Prof. Dr. İlhan ULUSAN
Prof. Dr. M. Alper GÜMÜŞ
Prof. Dr. Serkan AYAN
Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL
Prof. Dr. Turgut ÖZ
Dr. Öğr. Üyesi Cihan AVCI BRAUN

AKADEMİK KURUL

Prof. Dr. Atilla ALTOP
Prof. Dr. Burak ÖZEN
Prof. Dr. Faruk ACAR
Prof. Dr. Hayrunnisa ÖZDEMİR
Prof. Dr. Hüseyin HATEMİ
Prof. Dr. İpek SAĞLAM
Prof. Dr. M.Alper GÜMÜŞ
Prof. Dr. Ömer ÇINAR
Prof. Dr. Serkan AYAN
Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL
Prof. Dr. Turgut ÖZ
Prof. Dr. Zafer ZEYTİN
Doç. Dr. Ahmet AYAR
Doç. Dr. Fahri Erdem KAŞAK
Doç. Dr. Nazlı Hilal ÇELİK

Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ
Doç. Dr. Sera REYHANİ YÜKSEL
Doç. Dr. Turan ŞAHİN
Doç. Dr. Yasemin DURAK
Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe TEKBEN
Dr. Can Yalçın ARMUTÇUOĞLU
Hakim Semra UZUN (İstanbul BAM 11. HD Başkanı)
Hakim İmge IŞIKLAR ÜLGEN (İstanbul 8. Aile Mahkemesi Hakimi)
Hakim Semih SOYKAN (İstanbul 32. Sulh Hukuk Mahkemesi Hakimi)
Em. Hâkim Emin EROL
Em. Hakim Gülay BERKAY
Em. Hakim Nazan GÜÇKAN
Av. Ayça ÖZDOĞAN
Av. Begüm TEKİN
Av. Saadet KARTI
Av. Sahra DÜZGÜN TUCEL

ÇOCUK HUKUKU

VELAYET HAKKI KAPSAMINDA OKULDA ve EVDE SORUMLU EBEVEYNLİK
Doç. Dr. Ahmet AYAR 141

ÇOCUĞUN SOYADI
Doç. Dr. Fahri Erdem KAŞAK 149

ANAYASA MAHKEMESİNİN İPTAL KARARI DOĞRULTUSUNDA SOYBAĞININ REDDİNİ DÜZENLEYEN TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN 286/I ve 291 HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ
Doç. Dr. Yasemin DURAK 169

AİLE HUKUKUNA İLİŞKİN DAVALARDA ÇOCUKLARIN GÖRÜŞLERİNİN ALINMASI
Av. Emin EROL (Em. Hakim) 197

VELAYETİN BELİRLENMESİ HUSUSUNDA ÇOCUĞUN ÜSTÜN YARARI İLKESİ
Av. Begüm TEKİN 219

LA HAYE SÖZLEŞMESİ KAPSAMINDA ULUSLARARASI ÇOCUK KAÇIRMA DAVALARI
Av. Sahra DÜZGÜN TUCEL, LL.M. 227

MAL REJİMLERİ HUKUKU

ARTIK DEĞER HESABINDA BORÇ ÖZGÜLENMESİ HAKKINDA YARGITAY UYGULAMASI
Prof. Dr. Zafer ZEYTİN 243

5718 SAYILI MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK ve USUL HUKUKU HAKKINDA KANUN UYARINCA YABANCILIK UNSURU TAŞIYAN EVLİLİK MALLARININ TASFİYESİ KAPSAMINDA YURT DIŞINDA BULUNAN TAŞINMAZLARIN TASFİYESİ
Doç. Dr. Ebru ŞENSÖZ MALKOÇ 253

YASAL MAL REJİMİNİN TASFİYESİNDE DENKLEŞTİRME
Av. Ayça ÖZDOĞAN 265

AİLE HUKUKUNDA YENİ YAKLAŞIMLAR

AVRUPA KONSEYİ ve AVRUPA BİRLİĞİ'NDE "AİLE UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK" ÜZERİNE ÇALIŞMALAR ve TÜRK HUKUKU BAKIMINDAN "DE LEGE FERENDA" ÖNERİLER
Prof. Dr. Ergun ÖZSUNAY (Em.) *283*

AİLE HUKUKUNDA ARABULUCULUK VE KAPSAMI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME
Prof. Dr. Şebnem AKİPEK ÖCAL *303*

ANAYASA MAHKEMESİNİN BİREYSEL BAŞVURULARDA AİLE HUKUKUNA İLİŞKİN VERDİĞİ BAZI KARARLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ
Prof. Dr. Ömer ÇINAR (Anayasa Mahkemesi Üyesi) *319*

KADIN İÇİN BEKLEME SÜRESİNİN KALDIRILMASI DAVALARININ ANAYASA'YA AYKIRILIĞI SORUNSALI
İmge IŞIKLAR ÜLGEN (İstanbul Aile Mahkemesi Hakimi) *347*

AİLE KONUTUNUN TAHLİYE TAAHHÜDÜNE ETKİSİ
Semih SOYKAN (İstanbul Sulh Hukuk Mahkemesi Hakimi) *363*

5718 SAYILI MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK ve USUL HUKUKU HAKKINDA KANUN UYARINCA YABANCILIK UNSURU TAŞIYAN EVLİLİK MALLARININ TASFİYESİ KAPSAMINDA YURT DIŞINDA BULUNAN TAŞINMAZLARIN TASFİYESİ

*Doç. Dr. Ebru ŞENSÖZ MALKOÇ**

* İstanbul Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, esensoz@ticaret.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5542-1564.

ÖZET

Evlilik birliğinin sona ermesinin en önemli mali sonucu, evlilik mallarının tasfiye edilmesidir. Evlilik birliğinin sona ermesi durumunda eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi, 4721 sayılı "Türk Medeni Kanunu"nda düzenlenmiştir. Evlilik birliğine ait taşınır ve taşınmaz malların ve diğer değerlerin yönetimi, bunların kullanımı, bunlar açısından hak ve yükümler, evlilik mal rejimi ile evlilik birliğinin sona ermesi durumunda eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıkla yabancılık unsuru taşıyor ise, evlilik mallarına uygulanacak hukuku 5718 sayılı "Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun" madde 15 çerçevesinde tespit edilmesi gerekir.

Bu çalışmada birinci bölümde, yurt dışında bulunan taşınmazların tasfiyesi ve delil temini, ikinci bölümde yabancılık unsuru taşıyan evlilik mallarının tasfiyesine uygulanacak hukukun tespiti ile yabancılık unsuru taşıyan evlilik mallarının tasfiyesi sürecinde özellikle taşınmazların tasfiyesinde uygulanacak hukukun tespiti, delil toplama yöntemleri ile yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi konuları ele alınmıştır.

GİRİŞ

Evlilik birliğine ait taşınır taşınmaz malların ve diğer değerlerin yönetimi, bunların kullanımı, bunlar açısından hak ve yükümler[1], evlilik mal rejimi ile evlilik birliğinin sona ermesi durumunda eşler arasındaki

[1] Gülören Tekinalp, Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama Kuralları, 2007 tarihli MÖHUK uyarınca güncelleştirilmiş 10.Bası, İstanbul 2009, s.189.

mal rejiminin tasfiyesi, Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) düzenlenmiştir. Ancak evlilik malları hakkında sayılan türden konulara ilişkin uyuşmazlıklar yabancılık unsuru taşıyor ise evlilik mallarına uygulanacak hukukun 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK) çerçevesinde tespit edilmesi gerekir. Zira, yabancılık unsuru içeren bir hukuki ilişki söz konusu ise Türk mahkemesi doğrudan Türk hukukunu uygulayamayacak; hangi hukukun uygulanacağını re'sen tespit etmesi gerekecektir. Yabancılık unsuru hukuki ilişkinin herhangi bir noktasında, birden fazla devlet ile bağlantılı olması durumunda meydana gelir[2].

Evlilik malları rejiminin ve evlilik mallarının tasfiyesinin milletlerarası özel hukukun uygulama alanına girdiği durum, eşler arasındaki mal rejimi ilişkisinin yabancılık unsuru taşıyan bir hukuki ilişki niteliğinde olması durumudur[3]. Evlilik malları[4] (mal rejimi ve tasfiyesi) olarak vasıflandırılan hukuki ilişkide, eşlerden birinin yabancı olması, başka bir ülkede oturması veya evlilik mallarının bir bölümünün başka bir ülkede bulunması gibi durumlar, söz konusu hukuki ilişkiye yabancılık unsuru katmaktadır. Bu durumda, söz konusu hukuki ilişkinin herhangi bir noktasında yabancılık unsuru gerçekleştiği takdirde, Türk

---

2 Aysel Çelikel / Bahadır Erdem, Milletlerarası Özel Hukuk, Yenilenmiş 18.Bası, Beta, İstanbul 2024, s. 5, 13.

3 Ebru Şensöz Malkoç, Yabancılık Unsuru Taşıyan Evlilik Mallarının Tasfiyesine Uygulanacak Hukuk (s. 37-42), Milletlerarası Alanda Kadın, Aile ve Çocuk Hukuku Sempozyumu Tebliğ Özetleri, Edt. Günseli Öztekin Gelgel 8-9 Mart 2021, İstanbul, Aralık 2021, s. 37; Ebru Şensöz (Malkoç), 27.11.2007 Tarih ve 5718 Sayılı MÖHUK Uyarınca Yabancılık Unsuru Taşıyan Evlilik Mallarına İlişkin İhtilaflarda Uygulanacak Hukuk (s.173-211), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Yıl: 8, Sayı 16, Güz 2009, s, 175; Ebru Şensöz (Malkoç), (2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uyarınca) Milletlerarası Özel Hukuk'ta Mal Rejimine Uygulanacak Hukuk (s.102-113), Şıpka, Şükran/ Özbilen, Barış/ Şensöz, Ebru (edt.), Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III. Dönem (17-18 Kasım 2006), Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları no.22, İstanbul, 2007, s. 106-107.

4 Evlilik mallarına uygulanacak hukuk, yabancı unsurlu evlilik mal rejimi tasfiyesi davalarında uygulanacak hukuku işaret etmektedir. Evlilik mal rejimi ve tasfiyesine ilişkin bir ihtilaf, yabancılık unsuru taşıdığı takdirde, MÖHUK'ta "evlilik malları" olarak vasıflandırılan hukuki ilişki içinde değerlendirilir. Bkz. Tekinalp, s.189; Şensöz (Malkoç), 2009, s, 175.

ÖZET

Evlilik birliğinin sona ermesinin en önemli mali sonucu, evlilik mallarının tasfiye edilmesidir. Evlilik birliğinin sona ermesi durumunda eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesi, 4721 sayılı "Türk Medeni Kanunu"nda düzenlenmiştir. Evlilik birliğine ait taşınır ve taşınmaz malların ve diğer değerlerin yönetimi, bunların kullanımı, bunlar açısından hak ve yükümler, evlilik mal rejimi ile evlilik birliğinin sona ermesi durumunda eşler arasındaki mal rejiminin tasfiyesine ilişkin uyuşmazlıklar yabancılık unsuru taşıyor ise, evlilik mallarına uygulanacak hukukun 5718 sayılı "Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun" madde 15 çerçevesinde tespit edilmesi gerekir.

Bu çalışmada birinci bölümde, yurt dışında bulunan taşınmazların tasfiyesi ve delil temini, ikinci bölümde yabancılık unsuru taşıyan evlilik mallarının tasfiyesine uygulanacak hukukun tespiti ile yabancılık unsuru taşıyan evlilik mallarının tasfiyesi sürecinde özellikle taşınmazların tasfiyesinde uygulanacak hukukun tespiti, delil toplama yöntemleri ile yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi konuları ele alınmıştır.

GİRİŞ

Evlilik birliğine ait taşınır taşınmaz malların ve diğer değerlerin yönetimi, bunların kullanımı, bunlar açısından hak ve yükümler[1], evlilik mal rejimi ile evlilik birliğinin sona ermesi durumunda eşler arasındaki

[1] Gülören Tekinalp, Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama Kuralları, 2007 tarihli MÖHUK uyarınca güncelleştirilmiş 10.Bası, İstanbul 2009, s.189.

mahkemesi nezdinde halli gereken yabancı unsurlu mal rejimine ilişkin ihtilafa doğrudan Türk hukuku uygulanamaz. Söz konusu yabancı unsurlu mal rejimine ilişkin ihtilaf, MÖHUK'un uygulama alanına girmektedir (m.1) ve bu ihtilafın hallinde uygulanacak yetkili hukuk, MÖHUK'un evlilik mallarına ilişkin kanunlar ihtilafı kuralı uygulanarak tespit edilecektir (m.2/f.1, m.15)[5].

Milletlerarası özel hukuk bakımından sorun, yabancı unsurlu bu hukuki ilişkiye hangi devletin hukukunun uygulanacağının tespit edilmesidir[6]. MÖHUK'un ilgili kanunlar ihtilafı kuralı MÖHUK m.15 uygulanarak tespit edilecek yetkili hukuk, Türk hukuku ya da yabancı hukuk olabilir. (1) **Hangi malların evlilik malı (edinilmiş mal) ya da kişisel mal olduğu**, (2) karı ve kocanın bu mallar üzerindeki tasarruf ve idare yetkileri, yararlanma hakkı, borçlardan sorumluluk, mal rejiminin tasfiyesinde paylaşım oranları, (3) temsil ve dava hakkı, (4) evlilik mal rejimi sözleşmesinin yapılma şartları ve zamanı, hukuk seçiminin sınırları ve evlilik malları rejimine son verilmesine, kısaca evlilik malları ve kişisel malların idaresi usulüne ve üçüncü şahısların hak ve borçlarına etkisi gibi ilgili tüm konular yetkili hukuka tabidir[7].

Türkiye'de görülen mal tasfiyesi davalarında yurtdışındaki malların dahil edilip edilemeyeceği, nasıl dahil edilebileceği ve değerlerinin nasıl tespit edileceği ya da yurtdışında açılan mal tasfiyesi davalarında Türkiye'deki malların dahil edilip edilemeyeceği ve bu kararların Türkiye'de tenfiz edilip edilemeyeceği milletlerarası özel hukuk kuralları çerçevesinde tespit edilmektedir.

I. YABANCI ÜLKEDE BULUNAN MALLARIN TASFİYESİ VE DELİL TEMİNİ

Türk mahkemelerinde yürütülen mal rejimi tasfiyesi davalarında, yurt dışında bulunan malvarlıklarıyla ilgili olarak öncelikle malların

---

5 MÖHUK m.15 hükmü için yeni bir öneri için bkz. Gizem Ersen Perçin, Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Mal Rejimleri, İstanbul 2014.

6 Aysel Çelikel, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul, 2004, Yenilenmiş 7.Bası, s.212; Çelikel/Erdem, s.15.

7 Çelikel/Erdem, s.271 vd.; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s.161; Tekinalp, s. 194; Şensöz (Malkoç), 2009, s. 177; Sibel Özel / Mustafa Erkan /Hatice Selin Pürselim Hüseyin Akif Karaca, Milletlerarası Özel Hukuk, 2. Baskı, İstanbul 2023, s. 265.

mahkemesi nezdinde halli gereken yabancı unsurlu mal rejimine ilişkin ihtilafa doğrudan Türk hukuku uygulanamaz. Söz konusu yabancı unsurlu mal rejimine ilişkin ihtilaf, MÖHUK'un uygulama alanına girmektedir (m.1) ve bu ihtilafın hallinde uygulanacak yetkili hukuk, MÖHUK'un evlilik mallarına ilişkin kanunlar ihtilafı kuralı uygulanarak tespit edilecektir (m.2/f.1, m.15)[5].

Milletlerarası özel hukuk bakımından sorun, yabancı unsurlu bu hukuki ilişkiye hangi devletin hukukunun uygulanacağının tespit edilmesidir[6]. MÖHUK'un ilgili kanunlar ihtilafı kuralı MÖHUK m.15 uygulanarak tespit edilecek yetkili hukuk, Türk hukuku ya da yabancı hukuk olabilir. (1) **Hangi malların evlilik malı (edinilmiş mal) ya da kişisel mal olduğu**, (2) karı ve kocanın bu mallar üzerindeki tasarruf ve idare yetkileri, yararlanma hakkı, borçlardan sorumluluk, mal rejiminin tasfiyesinde paylaşım oranları, (3) temsil ve dava hakkı, (4) evlilik mal rejimi sözleşmesinin yapılma şartları ve zamanı, hukuk seçiminin sınırları ve evlilik malları rejimine son verilmesine, kısaca evlilik malları ve kişisel malların idaresi usulüne ve üçüncü şahısların hak ve borçlarına etkisi gibi ilgili tüm konular yetkili hukuka tabidir[7].

Türkiye'de görülen mal tasfiyesi davalarında yurtdışındaki malların dahil edilip edilemeyeceği, nasıl dahil edilebileceği ve değerlerinin nasıl tespit edileceği ya da yurtdışında açılan mal tasfiyesi davalarında Türkiye'deki malların dahil edilip edilemeyeceği ve bu kararların Türkiye'de tenfiz edilip edilemeyeceği milletlerarası özel hukuk kuralları çerçevesinde tespit edilmektedir.

I. YABANCI ÜLKEDE BULUNAN MALLARIN TASFİYESİ VE DELİL TEMİNİ

Türk mahkemelerinde yürütülen mal rejimi tasfiyesi davalarında, yurt dışında bulunan malvarlıklarıyla ilgili olarak öncelikle malların

---

5 MÖHUK m.15 hükmü için yeni bir öneri için bkz. Gizem Ersen Perçin, Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Mal Rejimleri, İstanbul 2014.

6 Aysel Çelikel, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul, 2004, Yenilenmiş 7.Bası, s.212; Çelikel/Erdem, s.15.

7 Çelikel/Erdem, s.271 vd.; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s.161; Tekinalp, s. 194; Şensöz (Malkoç), 2009, s. 177; Sibel Özel / Mustafa Erkan /Hatice Selin Pürselim Hüseyin Akif Karaca, Milletlerarası Özel Hukuk, 2. Baskı, İstanbul 2023, s. 265.

mahkemesi nezdinde halli gereken yabancı unsurlu mal rejimine ilişkin ihtilafa doğrudan Türk hukuku uygulanamaz. Söz konusu yabancı unsurlu mal rejimine ilişkin ihtilaf, MÖHUK'un uygulama alanına girmektedir (m.1) ve bu ihtilafın hallinde uygulanacak yetkili hukuk, MÖHUK'un evlilik mallarına ilişkin kanunlar ihtilafı kuralı uygulanarak tespit edilecektir (m.2/f.1, m.15)[5].

Milletlerarası özel hukuk bakımından sorun, yabancı unsurlu bu hukuki ilişkiye hangi devletin hukukunun uygulanacağının tespit edilmesidir[6]. MÖHUK'un ilgili kanunlar ihtilafı kuralı MÖHUK m.15 uygulanarak tespit edilecek yetkili hukuk, Türk hukuku ya da yabancı hukuk olabilir. (1) **Hangi malların evlilik malı (edinilmiş mal) ya da kişisel mal olduğu**, (2) karı ve kocanın bu mallar üzerindeki tasarruf ve idare yetkileri, yararlanma hakkı, borçlardan sorumluluk, mal rejiminin tasfiyesinde paylaşım oranları, (3) temsil ve dava hakkı, (4) evlilik mal rejimi sözleşmesinin yapılma şartları ve zamanı, hukuk seçiminin sınırları ve evlilik malları rejimine son verilmesine, kısaca evlilik malları ve kişisel malların idaresi usulüne ve üçüncü şahısların hak ve borçlarına etkisi gibi ilgili tüm konular yetkili hukuka tabidir[7].

Türkiye'de görülen mal tasfiyesi davalarında yurtdışındaki malların dahil edilip edilemeyeceği, nasıl dahil edilebileceği ve değerlerinin nasıl tespit edileceği ya da yurtdışında açılan mal tasfiyesi davalarında Türkiye'deki malların dahil edilip edilemeyeceği ve bu kararların Türkiye'de tenfiz edilip edilemeyeceği milletlerarası özel hukuk kuralları çerçevesinde tespit edilmektedir.

I. YABANCI ÜLKEDE BULUNAN MALLARIN TASFİYESİ VE DELİL TEMİNİ

Türk mahkemelerinde yürütülen mal rejimi tasfiyesi davalarında, yurt dışında bulunan malvarlıklarıyla ilgili olarak öncelikle malların

---

5 MÖHUK m.15 hükmü için yeni bir öneri için bkz. Gizem Ersen Perçin, Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Mal Rejimleri, İstanbul 2014.

6 Aysel Çelikel, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul, 2004, Yenilenmiş 7.Bası, s.212; Çelikel/Erdem, s.15.

7 Çelikel/Erdem, s.271 vd.; Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s.161; Tekinalp, s. 194; Şensöz (Malkoç), 2009, s. 177; Sibel Özel / Mustafa Erkan /Hatice Selin Pürselim/ Hüseyin Akif Karaca, Milletlerarası Özel Hukuk, 2. Baskı, İstanbul 2023, s. 265.

niteliğinin belirlenmesi gerekir. Eğer söz konusu malvarlığı değeri, **edinilmiş mal niteliğinde ise tasfiye edilmesi istenebilir**. Ancak kişisel mal niteliğindeki taşınır ve taşınmaz mallar bakımından tasfiye talebi bulunmuyorsa, Türk mahkemelerinde tasfiyeye dahil edilmemesi sürecin hızlı halli bakımından yerinde görülebilir. Yine de, icra aşamasında bu mallara başvurulması gerekebilir.

Tasfiyeye konu mallardan birinin edinilmiş mal veya kişisel mal olduğu konusunda tereddüt bulunuyorsa, mahkemenin değerlendirmesi adına bu mal da tasfiyeye dahil edilir. Evlilik birliği içerisinde edinilen bir malın, kişisel mal veya edinilmiş mal olduğu konusunda tereddüt olması halinde Türk mahkemesinde verilen hükmün, yabancı ülkede açılması düşünülen davada kesin hüküm ya da kesin delil teşkil etmesini önlemek amacıyla, Türk mahkemesince verilen kararda "yabancı bir devlette bulunan taşınır ve taşınmazların Türk mahkemesinde yapılan tasfiyede, tasfiye dışında bırakıldığının" belirtilmiş olması gerekmekte olup, bu husus netice-i talep kısmında da belirtilmelidir.

İlgili malvarlığı değeri, edinilmiş mal niteliğindeyse yabancı ülkedeki taşınmazın Türk mahkemesinde tasfiye edilmesi istenebilir. Bu durumda, edinilmiş mal niteliğindeki yabancı ülkedeki taşınmaz için değer tespiti yapılması ve delil tespiti gerekmektedir. Usul hukukuna ve hususen delillere ilişkin kuralların kamusal nitelikte olması ve bu sebeple uygulama alanlarının ülke ile sınırlı olması, millî mahkemelerin başka ülkelerdeki delillere ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla yurt dışında bulunan delillerin toplanması için, Türk mahkemeleri milletlerarası istinabe yoluna başvurabilir[8].

Millî mahkemelerin gerek re'sen ve gerekse ilgililerin talebi üzerine başka ülkelerdeki delillere ulaşabilmeleri, prensip olarak delillerin bulunduğu ülke ile yapılan adlî yardım anlaşmaları ile delillerin bulunduğu ülkelerin rızasına dayanır. Konuyla ilgili olarak iki temel uluslararası sözleşme bulunmaktadır; 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair La Haye

[8] Delillerin Toplanması ve Değerlendirilmesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Cemal Şanlı/Emre Esen/İnci Ataman-Figanmeşe, Milletlerarası Özel Hukuk, İstanbul, 2023, 10.Bası, s. 585 vd.

Sözleşmesi ve 1970 tarihli Yabancı Ülkelerden Delil Teminine İlişkin La Haye Sözleşmesi[9].

Türk mahkemesi iki taraflı adli yardım sözleşmeleriyle Türkiye'nin taraf olduğu 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair La Haye Sözleşmesi (m.8-16) ve 1970 tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında La Haye Sözleşmesi hükümlerinden hangisi delil toplama konusunda daha elverişli ise o sözleşmeye göre delil toplamalıdır.

1970 tarihli La Haye Sözleşmesi esas itibariyle iki farklı yolla delil temini usulü öngörmüştür. Bunlardan ilki, Sözleşme'nin birinci kısmında m.1-14'te düzenlenmiş bulunan istinabedir. Diğeri ise, Anglo-Sakson hukuk sistemine özgü olarak avukatlar aracılığıyla, Komisyoner vasıtası ile delil temini yöntemini içermektedir. Türkiye, bu yönteme çekince koymamıştır. Ancak 16. ve 17. maddeye istinaden diplomatik temsilci, konsolos ya da komisyoner vasıtası ile delil toplanmasını, Adalet Bakanlığı tarafından özel izin alınması şartıyla kabul ettiğinden gönderen devletin yetki tanımış olması şartıyla bu kişiler Türkiye'de delil temin edebileceklerdir[10].

Dolayısıyla İngiltere veya Amerika'daki yöntem gibi doğrudan yurtdışındaki bir avukattan bilgilerin alınıp veya Türkiye'deki davanın durumu hakkında bilgi verilip davada delil teşkil etmesine yönelik kolaylık sağlanamamıştır. Ancak yine de 1970 tarihli Sözleşmede merkezi makamların olması 1954 tarihli Sözleşmeye nazaran pratiği kolaylaştırmıştır. Sözleşmeye göre istinabe evrakı, Sözleşmeye taraf ülkenin merkezi makamı aracılığı ile gönderilmektedir (m.2). İstinabe evrakının istinabe olunan ülkenin dilinde düzenlenmesi veya bu ülke diline yapılmış bir tercümesinin ekli olması gerekmektedir. 1970 tarihli Sözleşmenin ekinde İngilizce ve Fransızca olarak istinabe evrakı mevcut bulunmaktadır.

Maktu form olan istinabe evrakının mahkeme aracılığıyla Türkiye için Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü olan merkezi makama ardından karşı taraftaki talepte bulunulan ülkenin merkezi

---

9 Sözleşmeler ve ekleri ile uygulama genelgeleri için bkz. diabgm.adalet.gov.tr.

10 İnci Ataman-Figanmeşe, Hukuki veya Ticari Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında 1970 tarihli Lahey Sözleşmesi, MHB (Gülören Tekinalp'e Armağan) Yıl 23, S. 1-2/2003, s. 76-77.

makamına ulaşması gerekmektedir. Yabancı ülkedeki mahkemenin delili tespit ettikten sonra merkezi makam aracılığıyla Türkiye'ye gönderir ve deliller mahkemece değerlendirerek tasfiye yapılır. Ancak, belirtmek gerekir ki; istinabe yoluna sadece, delillerin yabancı bir ülkede bulunması sebebiyle mahkemenin fiilen veya hukuken ulaşmasının veya toplamasının mümkün olmadığı durumlarda başvurulabilir ve Türkiye'nin taraf olduğu iki taraflı anlaşmalarda, istinabe talebine konu teşkil eden işlemin yerine getirilmesi, yani delil sağlanması; talepte bulunulan ülkenin egemenlik haklarına, güvenlik ve kamu düzenine aykırı ise talep reddedilebilir.

Türk hukukunda, kanuni rejimde, eşlerin evlilik birliği içinde edindiği malların değeri oransal olarak paylaştırılmaktadır. Bu orana tekabül eden malvarlığı değeri (alacak hakkı) kadar bir eş diğerinden alacaklı -alacak hakkı sahibi- olmaktadır[11]. Kanuni mal rejiminde, eşler 01.01.2002 tarihinden itibaren, evlilik birliği içinde (boşanma davası açıldığı tarihe kadar) edinilen mallar üzerinde katılma alacağı şeklinde alacak hakkına sahip olurlar. Tasfiye, mülkiyet hakkının paylaştırılması şeklinde "aynî tasfiye" şeklinde değil; alacak hakkının belirlenmesi şeklinde "nakdî tasfiye" şeklinde yapılmaktadır[12]. **Dolayısıyla eğer tasfiye süreci bir bütün olarak yürütülürse, malların tamamı dikkate alınarak daha sağlıklı bir paylaşım yapılabilir. Bu nedenle, yurtdışındaki malların da tasfiye sürecine dahil edilmesi gereklidir.**

Nakdi tasfiyenin olması durumunda eğer mütekabiliyet (karşılıklılık) ilkesi mevcutsa diğer ülkelerde de Türk mahkemesinin verdiği kararın tanınması ve tenfizi prosedürü sorunsuzca ilerleyecektir. Mütekabiliyet bulunmaması halinde bile, tanıma talep edilerek bu kararın kesin delil olarak kullanılması sağlanabilir. Eğer tanıma ve tenfiz mümkün olmazsa, ilgili ülkede yeni bir dava açılması gerekebilir. Açılacak yeni davada Türk mahkeme kararının içinde yapılan tüm hesaplamalar veya maddi vakalar takdiri delil olarak yabancı mahkeme tarafından kabul edilebilir.

Evlilik birliği içinde edinilen malların katılma alacağının tahsilini sağlaması gereken malların değer kaybetmesini veya elden

[11] Dural/Öğüz/Gümüş, s. 386; Zeytin, s. 181; Gümüş, s.288 vd; Sarı, s. 226 vd.
[12] Dural/Öğüz/Gümüş, s. 389; Gümüş, s. 288; Sarı, s. 227 vd.

çıkarılmasını önlemek amacıyla ihtiyati tedbir kararı alınması önemlidir. Türk mahkemeleri, yurtdışındaki taşınmazlar üzerinde doğrudan ihtiyati tedbir kararı veremezler. Ancak, bu kararlar yabancı ülkelerde takdiri delil olarak kullanılabilir. Bu nedenle ilk ihtimal olarak, yurtdışındaki taşınmazların bulunduğu ülkede, yerel mahkemelerden ihtiyati tedbir kararı alınması gerekebilir. İhtiyati tedbir kararı almak amaçlanıyorsa yabancı bir ülkede iletişime geçilen hukuk bürosunun Türkiye'deki davayı göstererek ihtiyati tedbir kararı verilmesini istemesi ayrıca taşınır taşınmaz malların değerlerinin tespit için de tespit davası açılması gerekir. Tespit kararının icrai bir etkisi olmadığından yabancı mahkemenin verdiği karar, Türkiye'de görülen evlilik mallarının tasfiyesi davasında sunulacak ve kesin delil olarak dikkate alınması istenecektir. Yabancı mahkeme kararı için ön sorun olarak mahkeme tanıma şartlarını taşıyorsa tanıyarak kesin delil olarak dikkate alınacaktır.

İkinci ihtimal ise malların bulunduğu ülke mahkemesinde bu malların tasfiyesi için yeni bir tasfiye davası açılmasıdır. Bu ihtimal kapsamında Türk mahkeme kararının yabancı ülkede tenfizi yerine doğrudan yabancı ülkede alınan kararın aynı ülkede icrası gündeme gelecektir. İcra sağlanamayan kısım için diğer ülkelerdeki mal varlığı için tenfiz davası açmak ve icraya başvurmak gerekmektedir. Ancak her hâlükârda, yurtdışında mevcut taşınır taşınmaz mallar üzerinde ister edinilmiş mal olsun ister kişisel mal olsun ihtiyati tedbir kararı almak gereklidir.

II. EVLİLİK MALLARININ TASFİYESİ ve UYGULANACAK HUKUK

Yabancılık unsuru taşıyan evlilik mallarına ilişkin hukuki ilişkide hangi hukukun uygulanacağı tespit edilirken, eşlerin evlilik malları hakkında uygulanmasını istedikleri devlet hukukunu seçip seçmediği noktasında ikili bir ayırım yapılması gerekir.

Milletlerarası özel hukuk bakımından, eşler arasında bir mal rejimi sözleşmesinin yapılması tek başına yeterli değildir, bu mal rejimi sözleşmesinde, evlilik malları hakkında hangi devletin hukukunun uygulanacağının ve o hukukta hangi mal rejiminin seçildiğinin belirlenmiş olması önem taşır. Şu hâlde milletlerarası özel hukuktaki ayırım, mal rejimi

sözleşmesinin yapılmış olup olmamasına göre değil, evlilik mallarına ilişkin hukuk seçiminin yapılmış olup olmamasına göre yapılmalıdır[13].

Türk mahkemesi nezdinde halli gereken yabancılık unsuru taşıyan evlilik mallarının tasfiyesi davasında, uygulanacak hukukun nasıl tespit edileceği "(1) Eşlerin Hukuk Seçimi Yapması Halinde Yetkili Hukuk, (2) Eşlerin Hukuk Seçimi Yapmaması Halinde Yetkili Hukuk" olarak iki ayrı bölüm altında incelenmelidir.

MÖHUK m. 15/f.1 ve f.3 hükmü "hukuk seçiminin yapıldığı durumlarda" "hem taşınır hem taşınmaz mallar"[14] bakımından evlilik mallarının tasfiyesine uygulanacak hukuku tespit etmemize yarayan kanunlar ihtilafı kuralıdır. 5718 sayılı MÖHUK m. 15/f.1 ve f.3 uyarınca, yabancılık unsuru taşıyan evlilik mallarının tasfiyesine eşler evlenme anındaki mutad mesken veya milli hukuklarından birini açık olarak seçebilirler. Evlenmeden sonra yeni bir müşterek mutad mesken veya milli hukuka sahip olan eşler, üçüncü kişilerin hakları saklı kalmak üzere, bu yeni hukuka tabi olabilirler[15]. Yapılan hukuk seçiminin geçerli olabilmesi için, öncelikle seçilen hukukun açıkça seçilmiş olması ve kanunda gösterilen hukuklardan biri olması gerekmektedir. Zira, kanunda taraflara açık ve sınırlı bir hukuk seçimi imkânı tanınmıştır. Tarafların milli hukuk, mutad mesken veya yeni müşterek hukuklarından en azından biri, yabancı bir devlet ile ilgili değilse, örneğin tarafların yabancı ülkede taşınır-taşınmaz malvarlıkları olsa dahi, mal rejimi sözleşmesini yurtdışında akdetmiş olsalar da yabancı bir hukuk seçilemeyecektir. Seçilirse, geçersiz olacaktır (m.15/f.1). Yapılan hukuk seçiminin aynı zamanda şekil ve ehliyet bakımından da geçerli olması gerekir. Yurtdışında yapılan evlilik sözleşmeleri ve hukuk seçimi sözleşmeleri[16] şekil, ehliyet ve kanundaki sınırlamalara uygun yapılması halinde Türk mahkemesinde geçerli olacak ve dikkate alınacaktır. Mal rejimi sözleşmelerinin ehliyet ve şekil bakımından geçerlilik şartlarına, hukuki işlemlerde şekil ve ehliyete ilişkin genel kanunlar ihtilafı kuralları uygulanır (MÖHUK m. 7 ve m.9).

---

[13] Tekinalp, s. 189-190.

[14] Şensöz Malkoç, 2021, s. 38-40; Şensöz (Malkoç), 2009, s.178-203.

[15] MÖHUK m.4(b) ve (c)'nin etkisinin devam ettiği hakkında bkz. Özel/Erkan/Pürselim/Karaca, s. 268.

[16] Hukuk seçimi sözleşmesi hakkında bkz. Şensöz (Malkoç), 2009, s. 186-187; Özel/Erkan/Pürselim/Karaca, s.264.

Yabancılık unsuru taşıyan bir evlilikte, eşler mal rejimi sözleşmesi yapmışlar ve hukuk seçmişler ancak açıkça seçilen hukuktaki hangi mal rejiminin uygulanacağını belirlememişler ise, sözleşmede seçilen hukuk ve o hukuktaki kanuni mal rejimi uygulanır.

Eşler mal rejimi sözleşmesi yapmışlar ancak evlilik malları hakkında hangi devletin hukukunun uygulanacağını açıkça kararlaştırmamışlarsa, bu durumda öncelikle, yabancılık unsuru taşıyan mal rejimi tasfiye davasına uygulanacak hukuk, 5718 sayılı MÖHUK m. 15'e göre tespit edilecek, bu hukuka ve bu hukuktaki kanuni rejimde yer alan hükümlere aykırı olmamak koşulu ile seçilen mal rejimi veya mal rejimi sözleşmesi hükümleri uygulanacaktır. Bir başka çözüm yolu olarak, taraf iradesine bir üstünlük tanınması ve kanuni rejimin emredici hükümlerine bakılmaksızın, eşler arasında seçilen mal rejimi veya mal rejimi sözleşmesinin hükümlerinin uygulanması düşünülebilir.

MÖHUK m. 15/f.1 hükmü devamında "hukuk seçiminin yapılmadığı durumlarda" da "taşınır ve taşınmaz malların"[17] tasfiyesine uygulanacak hukuku tespit etmemize yarayan bağlama noktaları belirlenmiştir. Hukuk seçiminin yapılmamış olması halinde, evlilik malları hakkında eşlerin evlenme anındaki milli hukuku, bulunmaması halinde, evlenme anındaki müşterek mutad mesken hukuku, bunun da bulunmaması halinde Türk hukuku uygulanır (MÖHUK m. 15/f.1).

MÖHUK m.15/f.2 hükmü uyarınca "taşınmazların tasfiyesinde taşınmazların bulunduğu devlet hukuku uygulanır" hükmü ancak taşınmazlar bakımından ayni talepler veya ayni paylaşımın söz konusu olduğu durumlarda uygulanır[18]. Nakdi tasfiye yapılan edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde (katılma alacağı) veya katkı payı alacağı (2002 öncesi) davalarında uygulama alanı bulmaz. Zira, bu mal rejiminde, eşler 01/01/2002 tarihinden itibaren, evlilik birliği içinde (boşanma davası açıldığı tarihe kadar) edinilen mallar üzerinde katılma alacağı şeklinde alacak hakkına sahip olurlar. Tasfiye ayni değil, nakdi

---

[17] Şensöz Malkoç, 2021, s. 38-40; Şensöz (Malkoç), 2009, s.178-203.

[18] Şensöz (Malkoç), 2009, s. 178-203 özellikle s.201. Mal rejiminde bölünmüşlük şeklinde yorum için bkz. Odendahl, Hanswerner: Aile Hukukunda Yeni MÖHUK'nun etkileri (s. 1489-1498), (Çev: Sığınak, Haydar/Kortak, Tijen), Frat Öztan'a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s. 1497.

olarak yapılmaktadır. Mal ayrılığı rejiminde de bu hükmün uygulanmasına gerek yoktur[19].

Tasfiye sırasındaki geçici tedbir taleplerine, Türk hukuku uygulanacaktır (MÖHUK m.14/f.son)[20]. Bu çerçevede, Türk mahkemesi yabancı ülkedeki taşınmazlar için de geçici tedbir kararı verebilir ancak bu karar, tenfizi mümkün olmadığından, yabancı devlette icra edilemez[21]. Türk mahkemesinden verilen ihtiyati tedbir kararı, yabancı mahkemeye delil olarak ibraz edilerek, yabancı mahkemeden yeni bir ihtiyati tedbir kararı alınabilir.

Taşınmazların tasfiyesinde 5718 sayılı MÖHUK'nun "evlilik malları" başlıklı 15. maddesinin 2. fıkrasına sonradan alt komisyonca eklenen yeni düzenleme "Malların tasfiyesinde, taşınmazlar için bulundukları ülke hukuku uygulanır." şeklindedir. Bu düzenleme taşınmaz malların ayni tasfiyesi söz konusu olan mal rejimleri veya taşınmazlar üzerinde ayni taleplerin söz konusu olduğu durumlar için uygulama alanı bulabilir.

SONUÇ

Yurtdışındaki taşınmaz malların tasfiyesi sürecinde, değer kaybını ve elden çıkarılmayı önlemek amacıyla ihtiyati tedbir kararlarının alınması kritik bir öneme sahiptir. Türk mahkemeleri, yurtdışındaki taşınmazlar üzerinde doğrudan icra edilebilir bir ihtiyati tedbir kararı veremediklerinden ihtiyari tedbir kararının alınabilmesi açısından yurtdışındaki taşınmazların bulunduğu ülkede, yerel mahkemelerden ihtiyati tedbir kararı alınması gerekir. Yabancı ülkede bulunan taşınmazların tasfiyesi Türk mahkemelerinde açılan tasfiye davasına dahil edilebilir. Bu durumda milletlerarası istinabe yoluyla delil toplanabilir veya yabancı ülkede tespit davası açılarak bu taşınmazın değer tespiti yapılabilir ve Türk mahkemesindeki davaya delil olarak sunulabilir veya ikinci bir yol olarak, tasfiyeye dahil olacak taşınmaz malların bulunduğu ülke mahkemesinde bu malların tasfiyesi için bağımsız bir tasfiye davası açılabilir.

---

19 Şensöz (Malkoç), 2009, s. 177.

20 Tedbir kararları usuli nitelikte kararlar olduğundan, yabancılık unsuru taşıyan davalarda dahi, Türk hukukuna göre (lex fori) tedbir kararı verilmesi gerekir.

21 Tedbir kararlarının tenfizinin mümkün olmadığı hakkında bkz. Şanlı/Esen/Ataman-Figanmeşe, s.628 vd.

Yasal mal rejiminin tasfiyesinde düzenlenen denkleştirme maddesi dışında, TMK içinde farklı yerlerde denkleştirme kavramına yer verildiğini görmekteyiz. TMK'nın bazı maddelerinde yer alan denkleştirme, tasfiyedeki denkleştirmeden farklı hukuki kavramları ifade etmektedir. Bu durumun da yasal mal rejiminin tasfiyesinde yer alan denkleştirme kavramının kavram karşılığının karıştırılmasında bir etken olduğunu düşünmekteyiz. TMK kapsamında paylaşmalı mal ayrılığına ilişkin, paylaşmaya aykırı davranışlar başlığı altında 251. maddede yer alan, *"Eşlerden biri, diğer eşin payını azaltmak kastıyla paylaşmadan önce bir malı karşılıksız olarak elden çıkardığı takdirde hâkim, diğer eşin alacağı denkleştirme bedelini hakkaniyete uygun olarak belirler."* düzenlemesinde, denkleştirmeyi yasal mal rejiminde yer alan düzenlemeden farklı bir bağlamda görmekteyiz. TMK m. 273. maddede mal ortaklığına ilişkin düzenlemede yer alan denkleştirme ise yasal mal rejiminde yer alan denkleştirme ile benzerlik göstermektedir. Kişisel mal ile ortaklık malı arasında denkleştirme başlıklı madde şu şekildedir: *"Bir eşin kişisel mallara ilişkin borçları, ortaklık mallarından veya ortaklık mallarına ilişkin borçları kişisel mallarından ödenmiş ise; tasfiye sırasında denkleştirme istenebilir"*. TMK m. 370'de yer alan altsoyun denkleştirme alacağı başlıklı madde ve TMK'nın miras hukukuna ilişkin maddeleri arasında yer alan ve mirasta denkleştirmeye ilişkin düzenlemeler olan 573, 642, 669 vd. maddeleri ile eşya hukuku kısmında yer alan m. 699, 737, 752, 753 maddelerinde yer alan denkleştirmeye ilişkin maddeler ise yasal mal rejiminin tasfiyesinde yer alan denkleştirmeden başka kavramları ifade etmektedir.

Uygulamada, denkleştirme ile TMK m. 227'de düzenlenen değer artış payı alacağı da sıklıkla karıştırılan iki kavramdır.[1] Kanunda her ikisi için de kullanılan ifadelerin ve hesaplama yönteminin genel hatlarıyla benzer olması bu iki kavramın karıştırılmasına neden olmaktadır. Denkleştirme, bir eşin kendi kişisel malları ile yine kendi edinilmiş malları arasındaki değer kayma ve birleşmelerinde karşımıza çıkarken, değer ar-

KAYNAKÇA

Ataman-Figanmeşe, İnci: Hukuki veya Ticari Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında 1970 tarihli Lahay Sözleşmesi, MHB (Gülören Tekinalp'e Armağan) Yıl 23, S. 1-2/2003.

Çelikel, Aysel: Milletlerarası Özel Hukuk, Yenilenmiş 7.Bası, İstanbul 2004.

Çelikel, Aysel / Erdem, Bahadır: Milletlerarası Özel Hukuk, Yenilenmiş 18.Bası, Beta, İstanbul 2024.

Dural, Mustafa / Öğüz, Tufan / Gümüş, Mustafa Alper: Türk Özel Hukuku Cilt III, Aile Hukuku, İstanbul, 2005.

Ersen Perçin, Gizem: Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Mal Rejimleri, İstanbul 2014.

Gümüş, Mustafa Alper: Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri, İstanbul, 2008.

Nomer, Ergin / Şanlı, Cemal: Devletler Hususi Hukuku, Beta, Yenilenmiş 17.bası, İstanbul, 2009.

Odendahl, Hanswerner: Aile Hukukunda Yeni MÖHUK'nun etkileri (s. 1489-1498), (Çev: Sığınak, Haydar/Kortak, Tijen), Frat Öztan'a Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s. 1497.

Özel, Sibel/Erkan, Mustafa/Pürselim/Karaca, Hüseyin Akif, Milletlerarası Özel Hukuk, 2. Baskı, İstanbul 2023.

Sarı, Suat: Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi, İstanbul, 2007.

Şanlı, Cemal / Esen, Emre /Ataman-Figanmeşe, İnci: Milletlerarası Özel Hukuk, 10.Bası, İstanbul 2023.

Şensöz Malkoç, Ebru: Yabancılık Unsuru Taşıyan Evlilik Mallarının Tasfiyesine Uygulanacak Hukuk (s. 37-42), Milletlerarası Alanda Kadın, Aile ve Çocuk Hukuku Sempozyumu Tebliğ Özetleri, Edt. Günseli Öztekin Gelgel 8-9 Mart 2021, İstanbul, Aralık 2021.

Şensöz (Malkoç), Ebru: "27.11.2007 Tarih ve 5718 Sayılı MÖHUK Uyarınca Yabancılık Unsuru Taşıyan Evlilik Mallarına İlişkin İhtilaflarda Uygulanacak Hukuk", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 8, Sayı 16, Güz 2009, s.173-211.

Şensöz (Malkoç), Ebru: (2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun Uyarınca) Milletlerarası Özel Hukuk'ta Mal Rejimine Uygulanacak Hukuk (s.102-113), Şıpka, Şükran/ Özbilen, Barış/ Şensöz, Ebru (edt.): Uygulamalı Aile Hukuku Sertifika Programı III. Dönem (17-18 Kasım 2006), Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Uygulama Sorunları, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları no.22, İstanbul, 2007.

Teknalp, Gülören: Milletlerarası Özel Hukuk Bağlama Kuralları, 2007 tarihli MÖHUK uyarınca güncelleştirilmiş 10.Bası, İstanbul 2009, s.189.

Zeytin, Zafer: Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Tasfiyesi, Ankara, 2005.